

Poëziehuis in het klaslokaal

Op het Cheider, de orthodox-joodse school voor mavo en havo/vwo in Amsterdam, organiseert de talensectie sinds vijf jaar het 'Poëziehuis', een jaarlijks poëzieproject voor alle klassen en niveaus. Het 'Poëziehuis' kreeg 27 januari een eervolle vermelding bij de uitreiking van het Europees label voor Innovatief talenonderwijs 2000, een talenprijs van de Europese Commissie. Op de landelijke studiedag van de VLLT in Rotterdam op 17 november zullen de auteurs van dit artikel een workshop 'Poëzie in het klaslokaal' verzorgen.

Er lijkt voor poëzie binnen het onderwijs nauwelijks nog plaats te zijn. Dat is jammer want de didactische mogelijkheden van het gedicht zijn schier eindeloos en hoeven zich niet tot moeilijke begripvragen te beperken. Poëzie kan leuk, interessant en toegankelijk worden gemaakt door de gedichten op een innovatieve, speelse en creatieve manier te bevragen. Het reconstrueren van een limerick waarvan de regels door elkaar zijn gegoooid, zal een leerling wellicht meer aanspreken, dan een vraag te

beantwoorden over het rijmschema. Het gedicht leent zich, door zijn beperkte omvang, uitstekend om een prominente plaats in te nemen in vakoverstijgend literatuuronderwijs: in relatief korte tijd kunnen zo meerdere talen aan bod komen. De functie van poëzieonderwijs zou op deze manier kunnen verschuiven van doel naar middel, van kennis van de dichtkunst, naar een aantrekkelijke en hanteerbare methode om, naast esthetische, ook vakinhoudelijke waarden over te dragen.

Het dier centraal

Het poëzieproject op het Cheider duurt steeds twee weken en centreert zich rond één thema - bijvoorbeeld Het Dier - dat in samenspraak met de leerlingen is gekozen. Van de leerlingen wordt verlangd dat zij binnen dit thema een eigen gedicht in de vreemde talen schrijven. De mvt-docenten trachten dit creatieve proces te ondersteunen door de leerlingen kennis te laten maken met al bestaande poëzie en door veel opdrachten bij de gedichten te verzinnen die aansporen tot het zelf dichten.

OPDRACHT

Deze limerick is helemaal door elkaar gegoooid.

- Knip de zinnestjes hieronder uit en plaats ze in de juiste volgorde.

A Lady while dining at Crewe

or the rest will be wanting one too'

or wave it about

said the waiter 'Don't shout

once found a dead mouse in her stew

- Vergelijk jouw limerick met de originele versie in het antwoordenboek.

L'Oie

Jean Marcondé

Je suis l'oie; Je suis la loi
Mes plumes sont blanches
J'ai le droit pour moi

Une seule chose m'ennuie
C'est le chien de la basse-cour
Le contre-maître plus près du maître
Que moi

Mais il me prend sur son assiette
Le maître

Moi

L'oie

OPDRACHT

Schrijf een gedichtje zoals hiernaast, maar dan met als hoofdpersoon *le chien de la basse-cour*. Vul op de stippellijnen je eigen versregels in. De allerlaatste regel hoeft niet te rijmen.

Je suis le chien de la basse-cour

J'ai le droit pour moi

Une seule chose m'ennuie

Le maître

Reeds bestaande gedichten worden geselecteerd op hun originaliteit en aantrekkelijkheid voor de leerling. Elk jaar worden 30 à 40 gedichten gebundeld in één syllabus en aan het begin van het poëzieproject uitgedeeld.

De gedichten in de syllabus worden door de mvt-docenten voorzien van opdrachten die vooral zijn bedoeld om het gedicht zo toegankelijk mogelijk te maken. In die zin wijken ze af van de traditionelere manier van het bevragen van gedichten. Lange gedichten worden bijvoorbeeld in kleinere stukjes opgedeeld zodat leerlingen stap voor stap het gedicht leren begrijpen.

Chanson des escargots qui vont à l'enterrement

Jacques Prévert (1900-1977)

A l'enterrement d'une feuille morte
Deux escargots s'en vont

Ils ont la coquille noire
Du crêpe autour des cornes
Ils s'en vont dans le noir
Un très beau soir d'automne
Hélas quand ils arrivent

Voorlopig tot zover dit gedicht, dat ook een
chanson is.

OPDRACHT

1. Vertel in eigen woorden waar het gedicht (tot nu toe) over gaat.
2. Bedenk hoe het gedicht verder zou kunnen gaan. Wat gebeurt er quand ils arrivent?

Oplopende moeilijkheidsgraad

Om het de leerling nog gemakkelijker te maken, worden de opdrachten bovendien in het Nederlands gesteld. Door poëzie op een speelse en creatieve manier te benaderen en de leerlingen als dichters in spe te zien verliezen zij hun vrees voor Poëzie met een grote P.

Per taal lopen de gedichten op in moeilijkheidsgraad. Alle opdrachten zijn zodanig gestructureerd, dat de leerling zich niet verloren voelt: de gedichten kunnen dan ook grotendeels zelfstandig gemaakt en nagekeken worden. Daartoe wordt er ook elk jaar een antwoordenboek gemaakt. In de bovenbouw gaan de

leerlingen met de voor hen bestemde gedichten zelfstandig aan de slag, in de onderbouw worden de eenvoudigere gedichten vaak klassikaal behandeld.

OPDRACHT

1. In dit gedicht is een werkwoord weggelaten. Lees het gedicht en vul het woord in. Tip: Let op het rijm in de eerste strofe.

Der Igel

Heinz Erhardt (1909-1979)

Der Igel sprach zur Igelin:
"Du weißt nicht, wie verliebt ich bin!
Ich liebe dich wie nichts so!"

Dann drückte er sie fest an sich,
worauf sie schrie: "Auch ich lieb'dich,
doch laß das sein*, du _____ so!"

*laat dat

Vakoverstijgend

De vakoverstijgende opdrachten, waarin niet alleen gedichten Duits, Engels en Frans met elkaar vergeleken worden maar ook spreekwoorden, uitdrukkingen en idioom uit de drie talen, hebben een prominente rol in de syllabus. In dit kader valt ook de opdracht 'dierengeluiden'. Wat zegt een Duitse koe, hoe zit het met de Franse haan? En de Engelse kat, hoe miauwt die op z'n Engels?

Deze opdrachten vormden de meerwaarde van het totale materiaal. Voor zowel leerling als docent interessant om een 'uitstapje' te maken naar een andere taal.

OPDRACHT

1. Noteer van de vijf gegeven dieren en hun geluiden de equivalenten in het Duits, Engels en Frans in onderstaand schema.

DIER	NEDERLANDS	DUITS	ENGELS	FRANS
koe	boe!!			
hond	waf!!			
kat	miauw!!			
muis	piep!!			
haan	kukeleku!!			

De ervaring leert dat het jaarlijks organiseren van mvt-poëzieweken in alle klassen tot gevolg heeft dat het dichten op het Cheider een vanzelfsprekendheid is geworden. Ook in de bovenbouw waar de schroom vaak het grootst is.

Organisatorisch gezien maakt het behandelen van de gedichten in de syllabus sinds de komst van de Tweede Fase ofwel deel uit van Literatuur ofwel van Extensief Lezen, het dichten zelf is ondergebracht bij CKV1. De themasyllabi van de afgelopen vijf jaar worden verder gebruikt bij Literatuur en het handelingsdeel Extensief Lezen.

Margreet Feenstra, Hadelinde van der Hoek
en Jacqueline Kabel

